

פתרון הבחינה בגיאוגרפיה, 1 יח"ל מועד קיץ 2012

שאלונים: 574, 057102

מוגש על-ידי: אורי רעי, עטרה נוסובסקי ואילנית גולדשטיין

מורים לגיאוגרפיה ברשת בתי הספר של יואל גבע

נתי"ב- ניתוח תופעות יסוד במרחב

ענה על ארבע שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 2-5.

שאלה 1- מיקום ומבנה

סעיף א'

מיקום פרו

פרו נמצאת בחלקה המערבי של יבשת אמריקה הדרומית. המדינות הגובלות:

בצפון: אקוודור וקולומביה

במזרח: ברזיל

בדרום: בוליביה וצ'ילה

במערב: האוקיינוס השקט

סעיף ב'

ערים ויחידות נוף:

איקיטוס – נמצאת במישור החוף המזרחי של המדינה, מישור חוף של האוקיינוס השקט.

מאפיינים:

פני השטח – מישוריים

גובה – 0-200 מ'

הידרולוגיה – זרימת נהרות חלשה, אפיק רחב ורדוד, פיתולי נהר, ניקוז גרוע, סכנה לביצות.

מבנה גיאולוגי – יבשת אור קדומה, לכן מבנה אופקי.

פיורה – נמצאת במישור החוף הצפוני של פרו.

מאפיינים:

פני השטח – מישוריים

גובה – 0-200 מ'

הידרולוגיה – אזור שבו לא זורמים נהרות, ואם יש נחלים הרי שזרימתם חלשה, אפיק רחב ורדוד, ניקוז גרוע עם סכנה לביצות.

מבנה גיאולוגי – אזור גבול בין הלוח הדרום אמריקאי לבין לוח נסקה.

קוסקו – נמצאת בהרי האנדים בדרום מזרח המדינה.

מאפיינים:

- פני השטח – הרריים
- גובה – מעל 3,000 מ'
- הידרולוגיה – נהרות הרריים. בשל הפרשי גובה גדולים זרימה חזקה של נהרות, אפיקים קניונים צרים ועמוקים עם מפלי מים.
- מבנה גיאולוגי – אזור קימוט צעיר אלפיני כתוצאה מהתנגשות הלוחות, בין הלוח הדרום אמריקאי לבין לוח נסקה.

סעיף ג'

אסונות טבע

פרו נמצאת בטבעת האש המקיפה את האוקיינוס השקט. טבעת האש מתאפיינת באזור התנגשות בין לוחות, שכתוצאה ממנו נוצרים אסונות טבע של רעידות אדמה, התפרצויות געשיות וצונאמי.

1) **רעידות אדמה** – יתרחשו באזורי החוף ואזור ההר. רעידת אדמה מתרחשת בקו שבר, בגבול בין הלוחות הטקטוניים. במפה הגיאולוגית ניתן לראות את מוקדי רעידות האדמה סמוך לקו החוף של האוקיינוס השקט, הסמוך למישור החוף.

2) **צונאמי** – משפיע על אזור החוף המזרחי. כאשר מתרחשת רעידת אדמה בקרקעית הים של האוקיינוס השקט נוצרים גלי צונאמי עצומים המגיעים אל מישור החוף של פרו, מכים בו ומציפים אותו בכמויות עצומות של מי ים. גובה הגלים יכול להגיע לעשרות מטרים.

3) **הרי געש** – משפיע על אזור הרים האנדים. באזור קו השבר, באזור ההתנגשות בין הלוחות נוצרים סדקים בקרום של כדור הארץ ודרך הסדקים פורצת לבה ונוצרים הרי געש. האזורים העיקריים של הרי הגעש בפרו נמצאים בהרי האנדים, שהם אזור הקימוט הצעיר, שיש בו סדקים רבים דרכם פורצת לבה.

שאלה 2- אקלים

סעיף א'

תחנה מספר 1 מייצגת את איקיטוס שהיא עיר באגן האמזונס באקלים הטרופי.

תחנה מספר 2 מייצגת את טרוחיו שהיא עיר על חוף הים באקלים המדברי.

ההבדלים במאפייני האקלים:

- 1) **משרע הטמפרטורות:** באיקיטוס קטן כל השנה, טמפרטורה של 27 מעלות ללא שינוי. בטררוחיו משרע נמוך אבל קיים הבדל קטן בין הקיץ לחורף. בקיץ הטמפרטורה כ-19 מעלות ובחורף 15 מעלות.
- 2) **הבדלי טמפרטורות:** איקיטוס – תחנה חמה עם ממוצע של 27 מעלות טרופי ואילו טרוחיו תחנה קרירה יותר עם ממוצע טמפרטורות של 17 מעלות בלבד.
- 3) **משקעים:** איקיטוס - גשום כל השנה. כמויות מאוד גדולות של גשם. טרוחיו – אין גשם בכלל, כמות קטנה מאוד בינואר-פברואר-מרץ.

סעיף ב'

הגורם המשפיע על המשקעים בתחנה מספר 1 הוא גורם עולמי, קו הרוחב - התחנה נמצאת באקלים הטרופי בקו המשווה ולכן יורדים בה גשמים טרופיים זניתליים. גשם זה נוצר כתוצאה מקרינת השמש על קו המשווה ועליית אוויר שגורם להתקררותו ולירידת גשם. הגורם המשפיע על המשקעים בתחנה מספר 2 הוא גורם מקומי, זרם ים קר – בחוף האוקיינוס יש זרם ים קר שנקרא "זרם פרו". זרם ים זה מקרר את מי האוקיינוס, מקטין את הלחות באוויר ויוצר אזור יובש ממזרח לו. במקום שהאוקיינוס יכניס אוויר לח ליבשה ישנה זרימה הפוכה והיבשה יבשה.

סעיף ג'

רוב שטחה של פרו הוא מדברי או יער גשם. תנאים אלה מקשים מאוד על פיתוח חקלאות. הגורמים המסבירים עובדה זו:

- 1) עודף משקעים – באזורים רבים יורד גשם בכמויות גדולות מאוד ששוטף את הקרקע, לא מאפשר עיבוד חקלאי אלא בתנאים של חקלאות נדודים בלבד וקשה לנצל את השטח.
- 2) חוסר משקעים – חלקה המערבי של פרו הוא מדבר בגלל זרם ים, כמויות המשקעים נמוכות מאוד, מילימטרים בודדים ולכן קשה לקיים חקלאות.

שאלה 3- אוכלוסייה

סעיף א'

השינויים במבנה הגילים של פרו בשנים 1990-2030:

- 1) שיעור ילודה – בין השנים חלה מגמת ירידה בשיעור הילודה.
- 2) תוחלת חיים – בין השנים חלה מגמת עלייה בתוחלת החיים.
- 3) אוכלוסייה תלויה – חלקה של אוכלוסיית הילדים התלויה, מצטמצם לאורך השנים.

סעיף ב'

גורם לצמצום שיעור הילודה בפרו:

עלייה ברמת ההשכלה ועלייה במעמד האישה – כתוצאה מתהליך זה נשים נכנסות למעגלי הילודה בגיל מאוחר יותר, המודעות לנושא תכנון המשפחה עולה ולפיכך הילודה מצטמצמת.

גורם לעלייה בתוחלת החיים:

התפתחות במדע הרפואה, תשתית הובלת מים ותשתית תחבורה – בשנים אלה הרפואה מתפתחת, מתפתחים חיסונים ותרופות, יש פיתוח תשתיות המאפשרות נגישות גבוהה יותר למים נקיים. בנוסף, התפתחות תחום התחבורה מאפשרת נגישות גבוהה יותר גם עבור אוכלוסייה כפרית ולפיכך תוחלת החיים עולה.

סעיף ג'

השפעות צמצום ילודה וצמצום האוכלוסייה התלוייה:

צמצום עוני – צמצום ילודה פירושו צמצום מספר הפיות שיש להאכיל, יש פחות לחץ על המפרנסים ומכאן שהעוני מצטמצם.
עלייה בתל"ג וברמת החיים – צמצום ילודה וצמצום אוכלוסייה תלוייה מאפשר עלייה בתל"ג, השקעה בחינוך, השקעה בפיתוח תשתיות ותהליכי פיתוח נוספים התורמים לעלייה ברמת החיים.

שאלה 4- עיור

סעיף א'

המדרג העירוני בפרו הוא מדרג עירוני חסר, מדרג עיר ראשה.

גורמים להתפתחות:

- 1) רמת פיתוח נמוכה – פרו מדינה מתפתחת, למדינה את היכולת הכלכלית לפתח מוקדי התיישבות נוספים מלבד עיר אחת גדולה ולכן נוצרים פערים משמעותיים היוצרים מדרג חסר.
- 2) עיר בירה – לימה היא עיר בירה, עיר הבירה מהווה מוקד כוח כלכלי, תרבותי ופוליטי. היא נהנית מתקציבים והעצמה ולכן היא גדולה באופן משמעותי מערים אחרות.
- 3) גורם היסטורי – קולוניאליזם – לימה הייתה מרכז כוח לאורך כל ההיסטוריה ולכן התפתחה באופן משמעותי ביחס לערים אחרות במדינה.

סעיף ב'

יתרונות למיקומה של לימה:

- 1) מוצא ימי – לימה נהנית ממוצא ימי נוח המאפשר פיתוח נמלים ומהווה בסיס להתפתחות מסחר ותעשיות. הנמל והפעילות הכלכלית בסביבתו מהווים בסיס להתפתחות תעסוקה.
- 2) ריכוז מחצבים – באזור לימה ריכוז מחצבים: נחושת, עופרת, אבץ, כסף, ברזל. מחצבים אלה מהווים בסיס להתפתחות מכרות, תעשיות ותעסוקה.

חסרונות:

- 3) קו חוף צר – באזור לימה קו החוף צר ביותר והוא מקשה על פיתוח. ההרים הנמצאים ממזרח מקשים על תהליכי ההתפתחות.
- 4) רעידות אדמה – אזור לימה נמצא בסכנה לרעידות אדמה. רעידות האדמה גורמות לנזקים כלכליים וכמובן מסכנות חיי אדם.
- 5) סכנת צונאמי – רעידות אדמה באזורי הים הסמוך לחוף עלולות לגרום לסכנת צונאמי.

סעיף ג'

שני שלבים בקצב גידול האוכלוסייה בלימה בין השנים 1975-2010:

- 1) מ-1975-1995 חלה מגמת עלייה חדה יחסית בחלקה של אוכלוסיית העיר לימה. הסבר: בשלב זה המדינה נמצאת בשלב ראשוני של תהליך עיור מואץ. בשלב זה חלקה של האוכלוסייה העירונית בלימה גדל בקצב מהיר כתוצאה מ: ריבוי טבעי גדול בעיר וקצב הגירה מהיר מהכפרים.
- 2) מ-1995-2010 חלה עליית מגמה מתונה יחסית באוכלוסיית לימה. הסבר: קצב הריבוי הטבעי בעיר ירד כתוצאה מצמצום ילודה, קצב ההגירה אל העיר יצטמצם כתוצאה מגידול באחוז האוכלוסייה העירונית.

שאלה 5- תיירות

סעיף א'

גורמים המושכים תיירים לפרו עפ"י הקטע:

- 1) תרבויות מרתקות עד הכיבוש הספרדי – כמו העיר מאצ'ו-פיצ'ו, העיר האבודה של שבט האינקה.
- 2) גיוון אתני, כאשר כל אחד מהעמים שומר על תרבותו הייחודית ועל אורח החיים המסורתי שלו.

סעיף ב'

גורמים נוספים שמושכים תיירים:

- 1) נוף הררי של הרי האנדים.
- 2) חופי רחצה במישור החוף של האוקיינוס השקט.
- 3) יער משווני טרופי במזרח המדינה.

סעיף ג'

פיתוח התיירות – עשוי להשפיע על כלכלת המדינה. ראשית תיירים מכניסים מטבע זר לקופת המדינה, ושנית התיירות מספקת מגוון רב של מקורות פרנסה – בבתי מלון, במסעדות ובתי קפה, במשרדי נסיעות, בהדרכת תיירים ועוד.

קושי – פרו מדינה פחות מפותחת ולכן התשתיות הנחוצות לתיירים פחות מפותחות הן מבחינת תחבורה והן מבחינת תקשורת.